

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
A288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свида, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV
A288 Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.
ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025
ISBN 978—966—419—456—0

Степанов Є. В.
заступник Голови КДКА Київської області,
голова дисциплінарної палати,
кандидат юридичних наук

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ФУНКЦІЙ АДВОКАТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ КВАЛІФІКАЦІЙНО-ДИСЦИПЛІНАРНОЇ КОМІСІЇ АДВОКАТУРИ

Адвокатське самоврядування отримало своє перше законодавче закріплення та повноцінну правову регламентацію в 2012 році, коли було прийнято діючий Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», а як інститут продовжило свій подальший розвиток з прийняттям інших нормативно-правових актів.

Відповідно до визначення наведеного у статті 1 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», адвокатське самоврядування — гарантоване державою право адвокатів самостійно вирішувати питання організації та діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом [1]. Діяльність адвокатського самоврядування ґрунтується на таких принципах, як виборність, гласність, обов'язковість для виконання адвокатами рішень органів адвокатського самоврядування, підзвітність, заборона втручання органів адвокатського самоврядування у професійну діяльність адвоката (частина перша статті 43 Закону).

Стаття 44 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» визначає, що завданнями адвокатського самоврядування є: 1) забезпечення незалежності адвокатів, захист від втручання у здійснення адвокатської діяльності; 2) підтримання високого професійного рівня адвокатів; 3) утворення та забезпечення діяльності кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури; 4) створення сприятливих умов для здійснення адвокатської діяльності; 5) забезпечення відкритості інформації про адвокатуру та адвокатську діяльність; 6) забезпечення ведення Єдиного реєстру адвокатів України; 7) участь у формуванні Вищої ради правосуддя у порядку, визначеному законом.

Таким чином, утворення та забезпечення діяльності кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури є одним з основних завдань адвокатського самоврядування. Це завдання здійснюється організаційними формами адвокатського самоврядування, якими, відповідно до частини першої статті 46 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», є конференція адвокатів регіону (Автономної Республіки Крим, області, міста Києва, міста Севастополя), рада ад-

вокатів регіону (Автономної Республіки Крим, області, міста Києва, міста Севастополя), Рада адвокатів України, з'їзд адвокатів України.

Своєю чергою, саме адвокатське самоврядування безпосередньо здійснюється через діяльність конференцій адвокатів регіону (Автономної Республіки Крим, області, міста Києва, міста Севастополя), рад адвокатів регіону (Автономної Республіки Крим, області, міста Києва, міста Севастополя), кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури (Автономної Республіки Крим, області, міста Києва, міста Севастополя), Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, ревізійних комісій адвокатів регіонів (Автономної Республіки Крим, області, міста Києва, міста Севастополя), Вищої ревізійної комісії адвокатури, Ради адвокатів України, з'їзду адвокатів України (частина друга вже згаданої вище статті 46 Закону).

Таким чином, виходячи з аналізу законодавчого визначення адвокатського самоврядування, його завдань, принципів та механізмів його здійснення, кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури слід розглядати як орган, що утворений відповідним органом адвокатського самоврядування (конференцією адвокатів регіону (Автономної Республіки Крим, області, міста Києва, міста Севастополя)) діяльність якого забезпечується як відповідним органом його утворення, так і іншими організаційними формами адвокатського самоврядування (радами адвокатів регіону (Автономної Республіки Крим, області, міста Києва, міста Севастополя), Радою адвокатів України, з'їздом адвокатів України).

Частиною першою статті 50 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» визначається основний предмет діяльності кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, яка утворюється з метою визначення рівня фахової підготовленості осіб, які виявили намір отримати право на заняття адвокатською діяльністю, та вирішення питань щодо дисциплінарної відповідальності адвокатів. У частині п'ятій зазначеної статті Закону визначено повноваження КДКА, чим по суті уточнено основний предмет її діяльності та які (повноваження) полягають у наступному: 1) організація та проведення кваліфікаційних іспитів; 2) прийняття рішень щодо видачі свідоцтва про складення кваліфікаційного іспиту; 3) прийняття рішень про зупинення або припинення права на заняття адвокатською діяльністю; 4) здійснення дисциплінарного провадження стосовно адвокатів; 5) вирішення інших питань, віднесених до повноважень кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури цим Законом, рішеннями конференції адвокатів регіону, Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, Ради адвокатів України, з'їзду адвокатів України.

В правовій науці наведене вище положення частини п'ятої статті 50 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» слух-

но розглядають як таке, що визначає дві групи правових можливостей КДКА — повноваження, що пов'язані із доббором адвокатів (організація та проведення кваліфікаційних іспитів; прийняття рішень щодо видачі свідоцтва про складання кваліфікаційного іспиту), й повноваження у сфері дисциплінарного переслідування адвокатів (здійснення дисциплінарного провадження стосовно адвокатів; прийняття рішень про зупинення або припинення права на заняття адвокатською діяльністю) [2, с. 248].

Слід зазначити, що саме через діяльність кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури та реалізацію ними окреслених вище повноважень здійснюються функції адвокатського самоврядування у відповідних напрямках. Між тим, законодавчо визначені повноваження, в ряді випадків, потребують додаткового правового регламентування, яке у свою чергу здійснюється на рівні актів З'їзду адвокатів України, Ради адвокатів України, а в певних випадках і регіональними органами адвокатського самоврядування (конференцією адвокатів регіону, радою адвокатів регіону), шляхом прийняття певних рішень у межах їхньої компетенції. Саме вказані акти (рішення) покликані актуалізувати законодавчо визначену компетенцію кваліфікаційно-дисциплінарних комісій у відповідності до викликів часу.

Правовою основою нормотворчої діяльності зазначених органів є, передусім, відповідні положення Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», зокрема ст. ст. 45, 48 54, 55 і деяких інших.

Виходячи з дворівневої структури організації адвокатського самоврядування (регіональна та всеукраїнська), так само можемо говорити про дворівневу систему правового регулювання роботи КДКА. Звісно, що дія актів регіональних органів адвокатського самоврядування може поширюватися лише на діяльність комісії відповідного регіону, в той час як акти З'їзду адвокатів України, Ради адвокатів України — поширюється на діяльність усіх КДКА регіонів.

Серед повноважень З'їзду адвокатів в окресленому напрямку можна згадати, зокрема такі, що передбачені ст. 54 Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»: затвердження статуту Національної асоціації адвокатів України та внесення до нього змін; правил адвокатської етики; положень про Раду адвокатів України, про Вищу кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури, про Вищу ревізійну комісію адвокатури; щодо Ради адвокатів України — забезпечення виконання рішень З'їзду адвокатів України; затвердження положення про кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури; визначення розміру відрахувань кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури на забезпечення діяльності Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури; координація діяльності регіональних рад, зокрема нормотворчого характеру тощо.

Щодо регіональних органів адвокатського самоврядування, окреслений напрямок здійснюється через такі напрямки роботи конференції адвокатів регіону як: обрання представника адвокатів регіону до складу Ради адвокатів України та Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, дострокове відкликання їх з посад; визначення кількості членів кваліфікаційної і дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, обрання голови та членів кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, дострокове відкликання їх з посад; розгляду та затвердження звітів КДКА; прийняття інших рішень; щодо Рад — забезпечення виконання рішень конференції адвокатів регіону, здійснення контролю за їх виконанням, інформаційно-методичного забезпечення адвокатів регіону; виконання інших функцій відповідно до цього Закону, рішень конференції адвокатів регіону, Ради адвокатів України, з'їзду адвокатів України.

На нашу думку, за своїм значенням, правовим охопленням тощо найбільший вплив на актуалізацію тих чи інших питань, пов'язаних зі здійсненням функцій адвокатського самоврядування, становлять рішення та інші акти Ради адвокатів України як постійно діючого органу, повноваження якого поширюються на всю адвокатуру. Тож, саме Рада адвокатів України має найбільш оперативні можливості відповідати на сьогоденні виклики, здійснюючи це через свою нормотворчу діяльність, як-то прийняття відповідних актів або ж внесення до них відповідних змін та доповнень.

Серед найбільш значущих актів Ради адвокатів України, якими визначаються актуальні завдання реалізації функцій адвокатського самоврядування кваліфікаційно-дисциплінарними комісіями слід згадати: Регламент Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури (нова редакція), затверджений рішенням РАУ від 13.12.2024 № 87; Регламент кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону, затверджений рішенням РАУ від 17.12.2023 № 268; Положення про порядок прийняття та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність, затверджене рішенням РАУ від 30.08.2014 № 120; Порядок допуску до складання кваліфікаційного іспиту та методика оцінювання результатів складання кваліфікаційного іспиту для набуття права на заняття адвокатською діяльністю в Україні, затверджений рішенням РАУ від 17.12.2013 № 270 та інші.

Підсумовуючи зазначене вище, можна констатувати, що реалізація функцій адвокатського самоврядування кваліфікаційно-дисциплінарними комісіями регламентовано досить чітко на законодавчому рівні в межах відповідних норм Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». В той же час, окремі питання потребують

уточнення та додаткової правової регламентації, що реалізується на рівні суб'єктів організаційних форм адвокатського самоврядування в межах встановленої компетенції. Наявність регіональних органів адвокатського самоврядування поряд з всеукраїнськими дозволить характеризувати цей нормотворчий процес як дворівневий. Серед організаційних форм адвокатського самоврядування найбільш оперативними функціями наділена Рада адвокатів України як постійно функціонуючий орган адвокатського самоврядування між З'їздами адвокатів.

Список використаної літератури

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 27.
2. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Науково-практичний коментар [Бірюкова А. М., Біцай А. В., Гончаренко С. В. та інші]; за заг. ред. М. А. Погорецького, О. Г. Яновської, О. З. Хотинської-Нор. К.: «Алерта», 2018. С. 296.

Заболотний О. М.

голова Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Чернігівської області,
здобувач вищої освіти за третім (освітньо-науковим) рівнем освіти,
Пенітенціарна академія України

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОЧАТКУ ПЕРЕБІГУ СТРОКУ ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ КВАЛІФІКАЦІЙНО-ДИСЦИПЛІНАРНОЇ КОМІСІЇ АДВОКАТУРИ

Відповідно до ч. 2 ст. 3 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [1], відносини щодо прийняття, набрання чинності, оскарження в адміністративному порядку, виконання, припинення дії адміністративних актів у сфері адвокатури та адвокатської діяльності регулюються Законом України «Про адміністративну процедуру» з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Таким чином, законодавцем встановлено, що оскарження в адміністративному порядку адміністративних актів у сфері адвокатури та адвокатської діяльності хоча й регулюється Законом України «Про адміністративну процедуру», але при цьому повинні враховуватися й застосовуватися особливості, визначені іншим законом (Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»), а тому при

Хотинська-Нор О. З.

Декларування в системі адвокатського самоврядування:
фікція чи норма? 335

Степанов Є. В.

Актуальні питання здійснення функцій адвокатського
самоврядування у діяльності кваліфікаційно-дисциплінарної
комісії адвокатури 337

Заболотний О. М.

Законодавче регулювання визначення початку перебігу строку
оскарження рішень кваліфікаційно-дисциплінарної комісії
адвокатури 341

Кармазіна К. Ю.

Практика оскарження рішень комісії з оцінювання якості,
повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної
правничої допомоги Ради адвокатів Одеської області 346

Щербатий Р. Р.

Кваліфікаційний іспит як умова доступу до правничої
професії 351

Гривенко В. В.

Вплив воєнного стану на органи адвокатського
самоврядування 355

Зубрицький О. О.

Критерії поважності причин та практика ВКДКА
у дисциплінарних провадженнях щодо неявки адвокатів
у судові засідання 358

Кулікова К. А.

Роль органів адвокатського самоврядування у реалізації
гарантій адвокатської діяльності 362

Левенець К. Є.

Роль вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури
у забезпеченні дотримання адвокатами стандартів адвокатської
діяльності 366

Неліна Д. В.

Роль Національної асоціації адвокатів України у забезпеченні
функціонування системи безоплатної правничої допомоги 370

Панчошенко О. С.

Цифрова трансформація діяльності органів адвокатського
самоврядування 373